

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

Dominica XXXV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

RESP. Ut quam mihi cara est salus animæ meæ^a, tam studiosè vitæ & fugiam omnem idololatriam^b, magiam^c, incantationem, superstitionem^d, non tamen inuocationem Sanctorum † sed cæterarum creaturarum: vnicum autem & verum Deum recte agnoscam^e, * in ipsum solum credam ac sperem, summa humilitate^h, & paciētiaⁱ me illi subiiciā, ab eo solo & Deo omnia bona expectem^k; denique intimo cordis affectu ipsum amem^l, reuerear^m, venererⁿ, adeo vt omnibus potius creaturis (præterquam Sanctis): renunciem, quam vt vel minimum contra eius voluntatem committam^o.

^a Apoc. 21. 8. ^b Plā. 81. 9. 10. 1. ^c Cor. 6. 9. ^d Deut. 18. 10. 11. 12. ^e Apoc. 19. 10. Deut. 4. 15. 19. Matth. 4. 10. ^f Ioh. 17. 3. ^g Jerem. 17. 5. 7. ^h 1. Pet. 5. 5. ⁱ Heb. 10. 36. ^k Pl. 37. 5. ^l Jac. 1. 17. ^m Deut. 6. 5. Deut. 10. 12. ⁿ Pl. 34. 10. ^o Eccl. 12. 13. ^p Malach. 1. 6. ^q Mat. 10. 37. Mat. 10. 28. Act. 5. 29.

QVÆSTIO XCV.

Quid est idololatria?

RESP. Est loco vnius Dei^a, aut præter vnum illum & verum Deum, qui se in suo verbo patefecit, aliud quippiam *ceu Deum* fingere aut habere, in quo spem reponas^b.

^a Gal. 4. 8. 1. Pet. 4. 3. 1. Thef. 1. 9. ^b Matth. 6. 24. Col. 3. 5. Phil. 3. 19.

DOMINICA XXXV.

QVÆSTIO XCVI.

Quid postulas* idem præceptum?

* Secundum.

RESP. Ne Deum vlla imagine aut figura exprimamus^a, quasi vera ac vna, neue vlla alia ratione eum colamus, quam qua se in suo verbo Scripto vel Tradito per Ecclesiam coli præcepit^b.

^a Deut. 4. 23. Rom. 1. 21. 23. ^b Deut. 12. 32.

QVÆSTIO XCVII.

An nulla ergo prorsus fingenda sunt imagines aut simulacra?

RESP. Deus † aliqua ratione effigi debet^a, * & potest^b. Creaturas autem etsi exprimere licet^c, † † quidem non vetat tamen Deus earum imagines fingi^d aut haberi^e, quo vel ipsas^f, vel Deum per ipsas, colamus aut honoremus^g.

^a Deut. 4. 12. 13. 16. 17. 18. ^b Esa. 40. 18. 25. Esa. 46. 5. ^c Exo. 35. 30. 31. ^d Deut. 27. 15. ^e Deut. 7. 5. 2. Reg. 18. 3. 4. ^f Psal. 97. 7. ^g Leuit. 26. 1. Deut. 12. 4.

^a Deut. 4. 12. Vocem verborum eius audistis formam penitus non vidistis. 11. 15. Non vidistis aliquam similitudinem: Ne forte errore deceptus, adores ea, &c. ^b Esa. 40. 18. Cui ergo similem fecistis Deum, aut quam imaginem ponetis ei. &c. 45. Cui assimilastis me & adæquastis? dicit sanctus.

RESP. Quo ad essentiam, effigiari nequit,

Tt

quit,

quit, nec se cuiquam ostendit: Quoad nostrum intelligendi modum, qui phantasmata specularum, effigiari potest. Atque ut illud est secundum Scripturam; sic hoc non est contra, quin est iuxta eandem.

b Deut. 27. 15. Maledictus homo, qui fecit sculptile, & conflatile, abominationem Domini. &c.

d **RESP.** Eo fine, ut Adoretur, verum est.

e Deut. 7. 5. Aras eorum, scilicet Idololatrarum, subvertite & confringite, statuas & sculptilia comburite. 4. Reg. 18. 3. 4. Fecitque quod erat bonum coram Domino: ipse dissipavit Excelsa, & contriuit statuas. Confrigitque serpentem aneum. *f* Plal. 96. 7. Confundantur omnes qui Adorant sculptilia *g* Leuit. 26. 1. Non facietis vobis idolum & sculptile, nec ritulos erigatis, nec insignem lapidem ponetis in terra vestra.

¶ T ADORETIS eum. Deut. 12. 3. Dissipate aras eorum, & Confringite statuas, & idola comminuite &c. Adorantium ea diuino cultu latræ.

Hab. 2. 18. Quid prodest sculptile, quia finxit illud fictor suus conflatile, & imaginem falsam, quia sperauit in figmento fictor eius, ut faceret simulacra multa?

RESP. Ut lupra, scilicet. Ut adoraret.

Zach. 10. 2. Simulacra locuta sunt inuile, & diuini viderunt mendacium. Et somnatores locuti sunt frustra, vanè consolabantur: idcirco affligentur &c.

RESP. Ita Gentiles: ut nos Christiani minime sumus Gentiles.

b Luc. 16. 29. Habent Moysen & Prophetas, audiunt illos: *Ioh.* 5. 39. Scrutamini Scripturas: illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. 2. *Tim.* 3. 16. Omnis Scriptura diuinitus inspirata, utilis est ad docendum.

b **RESP.** Oportet ista facere; & imaginum cultum non omittere. Docet Scriptura; docet & pictura seu sculptura suo modo: Haec vide; illam audi: ex vtraque ædificeris.

QVÆSTIO XCVIII.

An autem in templis imagines tolerari non possunt, quæ pro libris sint: imperita multitudini?

† Minimè **RESP.** *†* Maxime possunt ac debent tolerari. Neque enim decet nos imaginum ritum, usum, ac cultum, negando, sapientiores esse Deo, qui suam Ecclesiam * & mutis simulacris *a*, *†* & viua prædicatione verbi sui vult erudiri *b*.

a *Ier.* 10. 8. 10. *Hab.* 2. 18. 19. *Zach.* 10. 2. *b* *Lu.* 16. 29. *Ioh.* 5. 39. 2. *Tim.* 3. 16. 17.

a *Ier.* 10. 8. *Doctrina vanitatis eorum* Quorum? Idololatrarum, lignum & argentum, inuolutum opus artificis &c. Dominus autem Deus verus est, ipse Deus viuens.

RESP. Deus, & Imago Dei, differunt toto genere infinitè: Sic & vtriusque cultus.

DOMINICA XXXVI.

QVÆSTIO XCIX.

Quid sancit Deus † secundo † Tertio
præcepto?

RESP. Ut non solum execrando *a*, aut peierando *b*, verum etiam temere iurando *c*, nomen Dei contumeliosè aut irreuerenter ne usurpemus: neue tacendo aut conuiuendo, horrendis istis sceleribus communicemus *d*: sed sacrosancto Dei nomine non nisi summa cum religione & veneratione utamur *e*: ut vera & constanti confessione *f*; inuocatione *g*, omnibus deniq; verbis & actionib; nostris, ipse celebretur *h*.

a *Lcu.*